

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

Çarşamba İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi

Tarih Bölümü

Eskiçağ Tarihi I

ESKİÇAĞ TARİHİNİN DİĞER BİLİM DALLARIYLA İLİŞKİSİ VE TARİHLEME YÖNTEMLERİ

3. Hafta

özenilen üniversite

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

«Arkeolojik Yöntemler»

- **Tabakalanma (Stratigrafi):** Jeoloji biliminden faydalanılarak eski çağ tarihi ve arkeoloji alanlarında kullanılan tabakalanma yöntemi farklı dönemlerde oluşarak üst üste yığılan buz, kum, toprak, kar, vb. katmanların sıralanması sistemi doğrultusunda çalışmalar yürütülür.
- **Biçimbilim (Tipoloji):** Yürütülen kazı faaliyetleri sırasında aynı tabakada bulunan ve birbirleriyle ilişkili oldukları belirlenen buluntuların şekilsel yapılarına göre sınıflandırılmasıyla gerçekleştirilen bir yöntemdir.
- **Görelî Tarihleme:** Dünyanın farklı yerlerindeki kazı alanlarında elde edilen buluntuların, biçimsel açıdan benzerliklerinden hareketle ele geçirildikleri katmanlar içindeki yerleri göz önüne alınarak mukayese edilmesine dayanır.
- **Yazılı Kaynaklar:** Yazının icadından sonra, yazıyı kullanan toplumlardan günümüze kalan tabletler, papirüsler, kitabeler vb. yazılı materyalden elde edilen bilgilerden hareketle tarihleme yapılması esasına dayanır.
- **Varv Yöntemi:** Göl ve deniz dipleri ile buzulların bulunduğu bölgelerde yağışlı ve kurak mevsimlerin etkisiyle biriken katmanların üst üste yığıldığı görülmektedir. Bu varvlar arasındaki herhangi bir katmanda kültür ile ilişkilendirilebilen bir buluntuya rastlanması daha kolay bir tarihleme yapılmasına imkan verir.

«Arkeometrik Yöntemler»

- **Radyoaktif Yöntemler:** Radyoaktif yapıdaki maddelerin yapısında görülen değişikliklerle zaman içinde radyoaktiflik düzeylerinin azalarak yarıya inmesi sistemine dayanır.
- **Karbon 14 (C14) Yöntemi:** Bütün canlıların bünyesinde C12 ve C14 izotopları eşit miktarda bulunur. Canlı öldüğünde bünyesindeki C12 sabit kalır, radyoaktif C14 ise belirli bir hızda azalmaya başlar. C12 ve C14 arasındaki farkın yıllık azalma miktarına bölünmesi esasına dayanır.

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

- **Manyetik Yöntem:** Dünyanın manyetik alanını oluşturan (+) ve (-) kutuplar sabit değildir. Günümüzde rastlantısal olarak Kuzey Kutbu'na yakın bir yerde olan (+) kutup örneğin 400 yıl önce New York'a yakın bir yerdeydi. Yani o tarihlerde pusula kuzeyi değil kuzeydoğuyu gösteriyordu. Elde edilen bulgulardan hareketle ait olduğu dönemdeki (+) ve (-) kutuplar ile günümüzdeki kutuplar arasındaki sapma farkının hesaplanması ilkesine dayanır.
- **Ağac Halkaları Yöntemi (Dendrokronoloji):** Ağaçlar yaşamları süresinde her yıl iki büyüme halkası meydana getirirler. Kömürleşmiş ağaçtaki halkalar da aynı yöntemle ölçülür. Bu verilerin birleştirilmesiyle MÖ 8 bin yılına kadarki dönem için bu tür seriler elde edilmiştir.
- **Termolüminesans:** Maddede biriken radyasyon enerjisi miktarı onun radyasyon etkisinde kaldığı süreye, dolayısıyla maddenin yaşına bağlıdır. Biriken toplam enerjinin bir yılda biriken enerji miktarına bölünmesiyle enerjinin kaç yıldır toplandığı, bir diğer ifadeyle maddenin yaşı hesaplanır.

Seçilmiş Kaynaklar: *ArkeoAtlas Dergisi*, Özel Sayı 1.

BAHN, P., *Arkeolojinin ABC'si*, İstanbul, 1999.

